

УКРАЇНСЬКА ВОКАЛЬНА ЕСТРАДА ПОЧ. XXI СТ.: У ПОШУКАХ НОВАЦІЙНИХ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ОБРІЇВ

Красовська Людмила Олександрівна,

Заслужена артистка України, доцентка,
доцентка кафедри музично-драматичного театру
Харківської державної академії культури
ORCID ID: 0000-0001-6146-4288

Кудрич Людмила Володимирівна,

Заслужена артистка України, доцентка,
завідувачка кафедри музично-драматичного театру
Харківської державної академії культури
ORCID ID: 0000-0003-1319-5874

Манько Світлана Борисівна,

доцентка, завідувачка кафедри естрадного та народного співу
Харківської державної академії культури
ORCID ID: 0000-0001-7143-2597

Михайлюченко Оксана Миколаївна,

викладач кафедри музично-драматичного театру
Харківської державної академії культури
ORCID ID: 0009-0005-1342-7446

Іванов Валентин Валентинович,

концертмейстер кафедри естрадного та народного співу
Харківської державної академії культури
ORCID ID: 0009-0007-3361-0816

Мета статті полягає у виявленні концептуальних новацій у сучасній національній вокальній естраді як основи її функціонування у сучасному національному художньому просторі. Методологія статті ґрунтується на компаративних настановах, які передбачають опору на культурологічний, виконавський, персонологічний та аксіологічний підходи, а також метод теоретичного узагальнення. Наукова новизна розвідки зумовлюється окресленням новаційних концептуальних модусів у національному мистецтві вокальної естради та визначенням специфіки виконавських засобів їх утілення, зокрема у творчості гурту «Біла Вежа», а також А. Пивоварова та Джамали. Висновки. У статті акцентовано, що вагомим новаційним концептуальним модусом сучасної української вокальної естради є актуалізація духовного досвіду нації. Уведення в контекст вокальної естради раніше не була апробованою у змістових параметрах естради поетичного спадку XIX–XX ст. відбиває ідею відродження значущості національного духовного досвіду та інтенсифікації його буття в контексті сучасності, наповнює українську вокальну естраду тематикою як утвердження імперативності та первинності зв'язку людини із нацією, так і духовного зубожіння людства й особистості, нерозривного ціннісного зв'язку часів і просторів культури. Закарбування історичного шляху нації, як новаційний концептуальний вектор української вокальної естради, репрезентується крізь призму відродження фольклорної традиції в різноманітті її етнічних вимірів та у синтезі з академічною традицією та стає основою тематики історичної трагедії етносів, протесту проти етноциду. Геройко-патріотичний вектор сучасної національної естради репрезентований зверненням до поетичної спадщини часів розстріляного відродження та до сучасних трагічних реалій буття української спільноти, поєднаних духом боротьби за суверенність держави та самостійність національної культури, а також позначений апробацією новаційного – воєнного тематично-образного спрямування. Обґрунтовано, що концептуальне оновлення сучасної української вокальної естради засвідчує набуття нею значущої соціальної місії, статус сфери вираження як вічних, так і гостро актуальних проблем буття людини та людства, зокрема в національному забарвленні.

Ключові слова: національна культура вокальна естрада, естрадний вокал, концептуальні виміри.

Krasovska Liudmyla, Kudrich Lyudmila, Manko Svitlana, Mykhailiuchenko Oksana, Ivanov Valentin. Ukrainian vocal variety art of the early XXI century: in search of innovative conceptual horizons

The purpose of the article is to identify conceptual innovation in the contemporary national vocal variety art as the basis for its functioning in the modern national artistic space. The methodology of the article is based on comparative guidelines, which include reliance on cultural, performance, personological and axiological approach, as well as the method of theoretical generalization. The scientific novelty of the research is determined by the outlining of innovative conceptual modes in the national art of vocal variety and the definition

of the specifics of the performing means of their embodiment in particular in the works of the group «Bila Vezha», as well as A. Pyvovarov and Jamala. Conclusions. The article emphasizes that a significant innovative conceptual modus of the contemporary Ukrainian vocal variety art is the actualization of the spiritual experience of the nation. The introduction of the poetic heritage of the XIX–XX centuries, which has not been previously tested in the context of the vocal variety art, reflects the ideas of reviving the significance of the national spiritual experience and intensifying its existence in the context of modernity, feels the Ukrainian vocal variety art with themes of both affirming the imperative and primacy of the connection between a person and the nation, and the spiritual impoverishment of humanity and the individual, and the inseparable value connection of the times and space of culture. The depiction of the national historical path, as an innovative conceptual vector of the Ukrainian vocal variety art, is presented through the prism of the revival of the folklore tradition in the diversity of its ethnic dimensions and in synthesis with academic tradition, and becomes the basis for the theme of the historical tragedy of ethnic groups, protest against ethnocide. The heroic and patriotic vector of the modern national variety art is represented by the appeal to the poetic heritage of the times of the executed revival and to the modern tragic realities of the Ukrainian community, united by the spirit of struggle for the sovereignty of the state and the independence of national culture, and is also marked by the testing of an innovative – military thematic and figurative direction. It is substantiated that the conceptual renewal of the modern Ukrainian vocal variety art testifies to its acquisition of significant social mission, the status of the sphere of expression of both eternal and acutely problems of human existence and humanity, in particular in the national coloring.

Key words: national culture, vocal variety art, pop vocal, conceptual dimensions.

Вступ. Сучасне національне мистецтво вокальної естради, постаючи в множинності стильових спрямувань та демонструючи суб'єктивізацію творчих – змістових, жанрових, виконавсько-виразових пріоритетів, на поч. ХХІ ст. інтенсивно торує нові шляхи функціонування як концентрований виразник специфіки музичного мистецтва третього шару, який позначений синтезом рис академічного вокального мистецтва та фольклорної традиції. Проте одним із чинників специфіки сучасної вокальної естради є також її тяжіння до набуття нових функціональних обр'їв. Інспіровані соціокультурними реаліями, вони зумовлюють сучасну трансформацію функціонального кола вокальної естради – певне витіснення на периферію розважальної, релаксаційної компоненти та піднесення значущості світоглядних вимірів, пов'язаних, зокрема з актуалізацією громадянського начала, спрямованістю на рефлексію щодо вічних проблем буття людини та людства, зокрема в національному забарвленні.

Аналіз останніх досліджень дозволяє зафіксувати високий рівень уваги до сучасного національного вокального мистецтва естради. До широкого кола питань, пов'язаних із специфікою національної естради, зокрема вокальної, звертаються такі науковці, як І. Бобул [1], О. Бойко, Н. Дрожжина, М. Дружинець, О. Зосім [4], М. Мозговий [5], Н. Овсяннікова, Т. Рябуха, О. Сапожник, В. Тормахова, М. Чеботарь, яка акцентує, що відіграючи до 1991 р. «роль компенсації пригніченого комплексу етнічної недооціненності» [9, с. 336], з набуттям Україною незалежності вона «стає самостійним культурним феноменом» [там само].

Проте попри визначеність феноменологічної самодостатності та специфіки національної вокальної естради, як насамперед виявленої на стильовому та індивідуально-виконавському рівнях, зокрема в розвідках А. Бурлаки [2; 3], А. Подунай [6], А. Попової [7], на периферії сучасного національного музикологічного знання перебуває питання щодо її концептуальних, змістових обр'їв на поч. ХХІ ст. Актуальність їх осмислення та узагальнення зумовлена тим, що слугуючи значущими чинниками набуття українським вокальним мистецтвом естради нових модусів функціонування, вони суттєво впливають на процес переформатування уявлень щодо її місця та місця у художній культурі нації.

Мета статті – виявлення концептуальних новацій у сучасній національній вокальній естраді як основи її функціонування у сучасному національному художньому просторі.

Матеріали методи. Матеріалом статті слугує сучасна художня практика, репрезентована крізь призму компаративних настанов, які передбачають опору на культурологічний, виконавський, персонологічний та аксіологічний підходи, а також метод теоретичного узагальнення.

Результати. Сформована в численності своїх витоків у самостійному статусі компонента музичного простору України в ХХ ст., національна вокальна естрада із 1990-х рр. «характеризується співіснуванням шоу-бізнесу «нової хвилі» й «традиційної української естради» [5, с. 3], демонструє «виокремлення традиційної естрадної пісні як специфічного, консервативного за своєю спрямованістю стильового напрямку, що орієнтується на здобутки класичної української естрадної пісні» [4, с. 158] та постає на поч. ХХІ ст. у винятковому різноманітті стильових спрямувань. Мобільність їх змін, увиразнена тенденція індивідуалізації та візуалізації виконавства, перформативність, як ознаки сучасної української вокальної естради, проблематизують питання щодо сутності та виконавського втілення тих її рис, які забезпечують її феноменологічну цілісність та повноту буття в сучасному культурному просторі.

А. Бурлака акцентує, що ядром української естрадної пісні є «універсальні культурні цінності й сенси нації, які трансформуються згідно з історичними факторами та специфікою соціокультурного простору в процесі синтезу традицій української музичної культури та інноваційних міжкультурних трендів» [2, с. 48]. Демонструючи на поч. ХХ ст. потужне тяжіння до відбиття універсальї культури, співзвучне звуковому ландшафту постсучасності та специфіці національних ментальних настанов, сучасна українська вокальна естрада змінює концептуальні, тематично-образні пріоритети. Актуалізація питання національної ідентичності [10, с. 14] в умовах комерціалізації художньої діяльності та стильового плюралізму, стає імпульсом ревізії значущості соціальної функції української вокальної естради, яка «полягає в тому, щоб бути емоційним каталізатором безпосередньо життєвих процесів» [2, с. 48].

У бурхливому процесі пошуку таких загальнозначущих сенсів й оновлення концептуальних обріїв української вокальної естради, при збереженні традиційного для української естради ліричного тематично-образного струменя [4], окреслимо декілька спрямувань, які скріплюють сучасну українську вокальну естраду у феноменологічну цілісність та забезпечують її резонування із гострими проблемами буття нації.

Один із них пов'язаний з опануванням історичного, духовного спадку української спільноти та знаходить виявлення у зверненні до поетичної спадщини, раніше не апробованої у змістових параметрах естрадного мистецтва. Так, до творчості Т. Шевченка звертаються гурт «Кому вниз», Т. Тополя та А. Пивоваров, до поезії І. Франка звертається гурт «Один в каное» та Х. Соловей, вірші Б. Лепкого надихають «Океан Ельзи». Творчість В. Симоненка стає основою пісень групи «Біла Вежа» та Джамали, вірші Ліни Костенко постають в інтерпретаціях Джамали, «Kozak System», Roxolan'и та Ptakh'и, О. Мухи тощо. Відродженням поетичного спадку, тривалий час вилученого з художнього досвіду української нації, є звернення до творчості Майка Йогансена («Я – це ти» в інтерпретації творчої колаборації Sheteel і Renie Cares), Є. Плужника (О'Тогвалд), Г. Шкурупія (творча колаборація А. Пивоварова та Клавдії Петрівни, А. Пивоварова та Лілу) тощо.

Своєрідним екскурсом у царину національної поезії став мистецький проєкт А. Пивоварова «Твої вірші, мої ноти», у межах якого співаком у співдружності з реп-виконавцем Ярмаком, гуртом Kalush Orchestra, Є. Хмарою, Shumei, О. Скрипкою, виконавицями Alyon alyona, Lely45, KOLA, Н. Каменських, З. Огневич, Н. Дорофєєвою, О. Поляковою було уведено у простір естрадного виконавства поезії Т. Шевченка, М. Старицького, Г. Чупринки, М. Вінграновського, П. Тичини, В. Симоненка, Г. Шкурупія. Зазначимо, що створення А. Пивоваровим мистецького проєкту на основі ідеї відродження значущості національної поетичної скарбниці та інтенсифікації її буття в контексті сучасної культури резонує із специфікою культурно-мистецького проєкту, як нової форми організації мистецьких сил та репрезентації культурної спадщини і сучасних здобутків національної культури» [8, с. 249], позначеної пріоритетністю історичного спрямування, орієнтованого «на активізацію історичної пам'яті нації як чинника її консолідації» [8, с. 250].

Поетична творчість В. Симоненка стала основою композицій гурту «Біла Вежа». Репрезентація класичного твору української поезії «Лебеді материнства» крізь призму українського пісенного інтонаційно-ритмічного тезаурусу та водночас синтезу академічної традиції (фортепіанний та симфонічний супровід, значущість академічних настанов вокалу з униканням типових для групи прийомів виконавства у рок-і хард-рок-стилістиці) у творчій колаборації із театром тіней «Fireflies» постала як утілення протистояння нації воєнній експансії. Маркери коліскової, закладені на рівні вербального пласту твору, було перетворено в контексті жанру балади, побудованої за принципом

хронотопічного умасштаблення – зростання динамічної напруги, ущільнення фактури та розростання звукового простору. Це стало основою декларування концепції твору – утвердження первинного зв'язку людини із нацією та батьківщиною як морального імперативу.

Тенденції концептуального оновлення мистецтва естради відбилися у творчості Джамали (Сусани Джамалєдінової), що сповнена не тільки різноманіттям панорами виконавських засобів, а й потужним прагненням наповнити національну естраду вічною проблематикою людського буття. Одним із виражень такого оновлення є пісня «Неандертальці» на сл. Ліни Костенко, яка порушує проблему духовного нігілізму, втрати людиною опор на духовні цінності. «Обрамлення» гострої соціальної сатири у виконавські виміри соул-джазу стає основою актуалізації проблеми духовного зубожіння та втрати духовних цінностей людством й особистістю, надає українській вокальній естраді гострого соціального забарвлення та засвідчує її потенціал щодо апробації новітніх соціально-критичних тематичних векторів.

Вірш Ліни Костенко «Відмикаю світанок скрипковим ключем» став основою масштабної композиції «Валторна» А. Пивоварова. Маркери електронної музики та автентичної традиції (бандура, колісна ліра, дримба, сопілка тощо), сполучення сольного вокалу, хорового співу та декламації, чергування співу а capella з «репліками» бандури та мелізматичною імпровізацією-вокалізмом, на яке накладається естрадний вокал у стилістиці ню-вейв, створюють полікультурну ауру твору. У творі, скомпонованому за принципом контрасту домінуючої експресії та лірики, кожному з епізодів відповідає спектр прийомів виразності. Так, епізоди, позначені граничною емоційною напругою, демонструють пріоритетність акцентованої ритміки, високого динамічного тону та белтінгу і шауту, у ліричних епізодах провідного значення набувають субтон, спів-декламація (своєрідна алузія Sprechgesang), що перетворюється на декламацію у супроводі ліричної імпровізації бандури, звуків природи – звуконаслідувальних ефектах електроніки та сопілки. Поезія Ліни Костенко стає вербальним підґрунтям полістилістичної композиції, що має мультикультурний сенс та єднає музичні світи та культурні простори.

У сучасному просторі музичної культури України набуває значущості і концептуальний напрям, пов'язаний із відбиттям історичного досвіду нації та героїко-патріотичної тематики крізь призму відродження фольклорної традиції в різноманітті її етнічних вимірів. Це відбивається, зокрема, у створенні Джамалою власної версії пісні «Ой верше, мій верше», у якій музичний символ культури лемків та трагедія їх вигнання з рідної землі репрезентовані в стилістичній аурі джазового вокалу. Застосування таких прийомів сучасної лексики естрадного співу, як офф-біт, субтон, філірування звуку, блюзове фразування та інтонування – dirty-тони, бендінг та глісандо, а також інструменталізація вокального виконавства, штрихова синкопа, значущість динаміки, агогіки та джазової «позатекстової» імпровізації, слугу-

ють проєкції історичної трагедії на сучасні соціокультурні реалії, зумовлюють позиціонування історичного досвіду нації як перманентно актуальної основи національного світогляду.

Унікальним поєднанням фольклорного та героїко-патріотичного концептуальних спрямувань є пісня Джамали «1944», у якій співачка апелює до історичної пам'яті та безпосередніх джерел художнього досвіду етносу та світової спільноти. Це засвідчує уведення в контекст вокальної естради тембру народного інструменту – дудука, безпосередньої фольклорної цитати – інтоном народної пісні «Eu, Guzel Qirim», імпровізації у стилі мугам та алюзій із маркером музичної культури Середньовіччя – секвенцією «Dies Irae», що створює аналогії «між процесом депортації кримських татар і Страшним судом» [7, с. 156]. Створення ланок зв'язку між епохами та етносами, минулим і сучасністю відбивається у репрезентації історичної трагедії етносу засобами естрадного вокалу – субтону, м'якої атаки звуку, та водночас – відповідно до драматургії пісні – белтінгу, твангу та уведенням маркерів фольклорної традиції. Так, кульмінаційний вокаліз являє собою «приклад мугаму, що заспіваний у типових для східних народів манері, а саме підвищеному положенню гортані, при цьому її підвищена рухливість зберігається завдяки правильному рухові черпаловидих хрящів та вірному анкеруванню при процесі видиху, високий назалізації із домішками головного звучання» [7, с. 157].

Синтез естрадного вокалу, академічної та фольклорної традицій у репрезентації героїко-патріотичної тематики вирізняє пісню Джамали «Alim» (з альбому «Qirim», 2023 р.), присвячену народному герою кримськотатарського народу. У жанровому просторі думи сполучення співачкою рис академічного вокалу та симфонічного супроводу із мугамною мелізматикою, інтуванням чверть-тонами, йодлями тощо забезпечує багатомірне втілення історичного досвіду етносту та його трансмісію у простір духовності людства.

Героїко-патріотичний вектор сучасної української естради в синтезі з тенденцією її концептуального оновлення на ґрунті національної поетичної спадщини репрезентує пісня «Барабан» А. Пивоварова у колаборації з виконавицею під псевдонімом Клавдія Петрівна. Відроджуючи поезію Гео Шкурупія, пісня постає як ланка зв'язку між буремними подіями розстріляного відродження та сучасності, поєднаними духом боротьби за суверенність держави та самостійність національної культури.

Резонуючи із реаліями сьогодення, українська вокальна естрада демонструє пріоритетність новачіного – воєнного концептуального, тематично-образного спрямування. Численні версії його втілення демонструють Monatik, О. Скрипка, М. Яремчук, Kola, Jerry Neil, гурти «Без обмежень», «Скай», «Kozak System», «Kazka» та ін.

Зазначимо, що новачіною є також орієнтація на втілення воєнної тематики творчими колабораціями українських та зарубіжних виконавців. Так, зокрема, Т. Тополею та Едом Шираном було створено пісню «2step», що присвячена долі українців, які протистоять

ворожій агресії, та дивовижно щемливо, на межі почуттєвого шоку єднає епізоди «до» та «після» війни, скріплені досягненням немирущої сили мистецтва.

А. Бурлака зазначає, що до початку 2022 р. в українській естраді домінували два напрями – «перший був пов'язаний з формуванням глобалізованого (американізованого) уніфікованого музичного продукту, а другий – з глокалізованим етнічним продуктом» [3, с. 17]. Сучасні концептуальні трансформації української вокальної естради засвідчують її потужну спрямованість на розширення тематично-образних обривів, у яких творчість виконавців «перевершує значення окремої еґо-концепції, виявляє підпорядкування окремого індивідуального буття творчій енергії загальнозначущих смислів» [1, с. 155].

Висновки. Сучасні напрями розвитку національного вокального мистецтва естради пов'язані як із загальними процесами суб'єктивізації творчих орієнтирів виконавців, синтезу академічного, народного та естрадного вокалу та стильових спрямувань, так і з потужною тенденцією оновлення концептуальних вимірів.

Значущим новачіним концептуальним модусом сучасної української вокальної естради є актуалізація духовного досвіду нації, що раніше не була апробована у змістових параметрах естрадного мистецтва. Творчість М. Старицького, Т. Шевченка, І. Франка, Б. Лепкого, Г. Чупринки, М. Йогансена, Є. Плужника, Г. Шкурупія, М. Вінграновського, П. Тичини, В. Симоненка, Ліни Костенко стає основою численних композицій та підґрунтям масштабних мистецьких акцій (проєкт «Твої вірші, мої ноти» А. Пивоварова), у яких крізь призму сучасного тезаурусу естрадного мистецтва та синтезу різних царин музичного мистецтва репрезентується ідея відродження значущості національної поетичної скарбниці та інтенсифікації її буття в контексті сучасної культури. Конкретизацією звернення до духовного спадку нації є надання їй гострого соціального забарвлення та оновлення концептуального кола української вокальної естради тематикою утвердження первинного зв'язку людини із нацією та батьківщиною, як морального імперативу («Біла Вежа», «Лебеді материнства»), духовного зубожіння та втрати духовних цінностей людством й особистістю (Джамала, «Неандертальці»), нерозривного зв'язку часів і просторів культури в опорі на вічні цінності (А. Пивоваров, «Валторна»).

Трансформацію концептуальних вимірів української вокальної естради засвідчує її спрямованість на закарбування історичного шляху нації крізь призму відродження фольклорної традиції в різноманітті її етнічних вимірів. У творчості Джамали цей концептуальний модус постає на ґрунті джазової апробації автентичних пісенних традицій (лемківської – «Ой, верше мій верше» та кримськотатарської – «1944», «Alim») у синтезі з академічною традицією та стає основою втілення історичної трагедії етносів, протесту проти етноциду.

Героїко-патріотичний вектор сучасної української естради репрезентований як звернення до поетичної спадщини та створенням ланок зв'язку епохами української історії, що єднає дух боротьби за суверенітет й ідентичність (А. Пивоваров & Клавдія Петрівна),

так і апробацією новаційного – воєнного концептуального, тематично-образного спрямування (Монатік, О. Скрипка, М. Яремчук, Kola, Jerry Neil, гурти «Без обмежень», «Скай», «Kozak System», «Kazka» та ін.), зокрема в творчих колабораціях українських та зарубіжних виконавців (Т. Тополя та Ед Ширан).

Процес новаційного трансформування концептуального кола сучасної української вокальної естради уможливило фіксацію набуття нею значущої соціальної місії та статусу сфери вираження вічних проблем буття людини та людства, зокрема в національному забарвленні, та актуальних проблем буття нації.

Література:

1. Бобул І. В. Образ сучасної особистості в українській естрадно-пісенній творчості. *Міжнародний вісник: культурологія, філологія, музикознавство*, 2017. Вип. II (9). С. 154–159.
2. Бурлака А. Сучасна українська естрадна пісня як засіб трансляції культурної ідентичності. *Проблеми культурології*, 2023. Вип. 41. С. 43–51.
3. Бурлака А. Шляхи розвитку української музичної естради: від наслідування до становлення національного контенту. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філософія, культурологія, соціологія*, 2022. Вип. 2. С. 14–20. DOI 10.34079/2226-2849-2022-12-24-14-20.
4. Зосим О. Л. Традиційна естрадна пісня: концептуалізація поняття. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 2022, № 2. С.153–158.
5. Мозговий М. П. Становлення і тенденції розвитку української естрадно-пісенної автореф. дис. ...канд. мистецтвознавства: 17.00.01. Київ : Київський національний університет культури і мистецтв, 2007. 19 с.
6. Подунай А. Я. Стилєві виміри української пісенної естради кінця ХХ – початку ХХІ століття : дис. ...д-ра філософії: 025. Київ : Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2024. 216 с.
7. Попова А. О. Становлення вокально-джазового виконавства у культурному просторі Києва : дис. ... д-ра філософії: 025. Київ : Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2023. 193 с.
8. Уманець О. В. Культурно-мистецький проєкт як явище сучасної національної культури. *Fine Art and Culture Studies*, 2024. Вип. 1. С. 24–255. DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2024-1-3>.
9. Чеботарь М. Ю. Вокальна естрада України в культурному просторі ХХІ ст. *АРТ-платформа*, 2020. Вип. 1. С. 336–350.
10. Шевченко О. Українська популярна музика: витоки та проблематика (1920–1990) : автореф. дис. ...канд. мистецтвознавства. Київ : Київський національний університет культури і мистецтв, 2010. 20 с.

References:

1. Bobul, I. V. (2017). *Obraz suchasnoi osobystosti v ukrainiskii estradno-pisennii tvorchosti* [The image of modern personality in the Ukrainian pop song art]. *Mizhnarodnyi visnyk: kulturolohiia, filolohiia muzykoznavstvo*, II (9), pp. 154–159 [in Ukrainian].
2. Burlaka, A. (2023). *Suchacsna ukrainska estradna pisnia yak zasib transliatsii kulturnoi identychnosti* [Contemporary Ukrainian pop songs as a means of broadcasting cultural identity]. *Issues in Cultural Studies*, 41, pp. 43–51 [in Ukrainian].
3. Burlaka, A. (2022). *Shliakhy rozvytku ukrainskoi muzychnoi estrady: vid nasliduvannia do stanovlennia natsionalnogo kontentu* [The development of the Ukrainian variety art: from imitation to the establishment of national content]. *Bulletin of Mariupol State University. Series: Philosophy, culture studies, sociology*, 2, pp. 14–20 [in Ukrainian]. DOI 10.34079/2226-2849-2022-12-24-14-20
4. Zosim, O. (2022). *Tradytynna estradna pisnia: kontseptuakizatsiia poniattia* [Traditional pop song: conceptualization of the concept]. *National Academy of Culture and Art Management Gerald*, 2 pp. 153–158 [in Ukrainian].
5. Mozhovyy, M. P. (2007). *Stanovlennia i tendentsiyi rozvytku ukrainskoi estradnoi pisni* [Formation and tendencies of development of the Ukrainian pop song] (*Extended abstract of candidate's thesis*). Kyiv: Kyiv National University of Culture and Arts [in Ukrainian].
6. Podunai, Ya. (2024). *Stylovi vymiry ukrainskio pisennoi estrady kintsia XX – pochatku XXI stolittia* [Style dimension of Ukrainian song variety of the late 20th – early 21st century]. *Candidate thesis*. Kyiv, 216 p. [in Ukrainian].
7. Popova, A. O. (2023). *Stanovlennia vokalno-dzhazovoho vykonavstva u kulturnomu prostori Kyieva* [Formation of jazz vocal Performance in the Cultural Space of Kyiv]. *Candidate thesis*. Kyiv, 193 p. [in Ukrainian].
8. Umanets, O. (2024). *Kulturno-mystetskyi project yak yavyshche suchasnoi kultury* [Cultural and artistic project as a phenomenon of contemporary culture]. *Fine Art and Cultural Studies*, 1, pp. 247–255 [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.32782/facs-2024-1-31>
9. Chebotar, M. Yu. (2020). *Vokalna estrada Ukrainy v kulturnimu prostori XXI st.* [Variety vocal art of Ukrainian in the cultural space of XXI century]. *Art-platFORM*, 1, 336–350 [in Ukrainian].
10. Shevchenko, O. H. (2010). *Ukrainska populiarna muzyka: vytoky ta problematyka (1920–1990 rr.)* [Ukrainian popular music: origins and issues] (*Extended abstract of candidate's thesis*). Kyiv, 20 p. [in Ukrainian].